

انتقال آسان از خانه به مهد کودک و مراکز پیش دبستانی

زری آقاجانی

کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی

کودکان و خانواده‌ها تغییر می‌دهد. کودکان در چنین مرحله‌ای با وقفه‌هایی روبه‌رو می‌شوند که در افت تحصیلی و ناسازگاری‌های اجتماعی آنان بی‌تأثیر نیست. بنابراین، آسان‌سازی این مرحله اهمیت زیادی در اولین تجارب آنان برای ورود به مرکز آموزشی دارد. در ابتدای سخن، این پرسش‌ها مطرح است که:

- چرا کیفیت انتقال اهمیت دارد؟
- انتقال مناسب شامل چه مواردی است؟

- چگونه می‌توان مرحله انتقال را برای کودکان آسان و راحت کرد؟

تحقیقات نشان داده است که کیفیت و چگونگی انتقال به پیش‌دبستانی موجب افزایش توانمندی اجتماعی و کاهش اضطراب کودکان می‌شود. بنابراین، ایجاد و اجرای برنامه‌ای که این مرحله را بدون وقفه انجام دهد. در تجربه‌های اولیه کودک از محیط آموزشی بسیار اهمیت دارد.

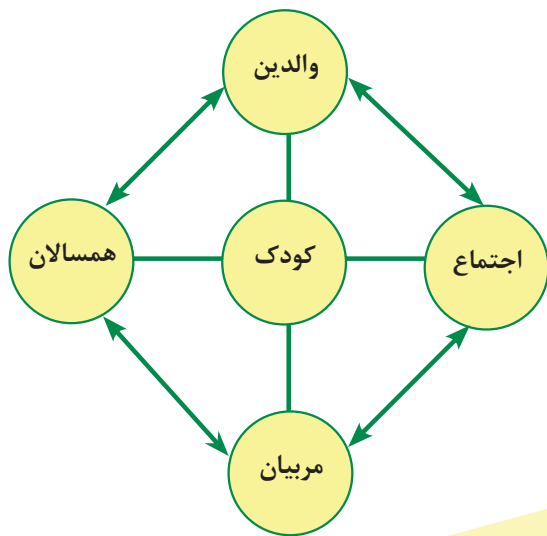
خیلی ناگهانی از مادر جدا می‌کنند و از مادر نیز می‌خواهند که مرکز را ترک کند. در این نوشتار، مطالبی درباره انتقال از مهد کودک به مراکز پیش‌دبستانی (که در فرهنگ آموزشی ما از آن به‌عنوان دوره آمادگی^۲ نیز یاد می‌کنند) بیان می‌شود تا خوانندگان با شرایط ورود کودکان از مهدکودک یا خانه به محیط جدید - پیش‌دبستانی - آشنا شوند؛ باشد که کودکانشان این انتقال را آسان‌تر و تا حد ممکن بدون اضطراب بپذیرند.

کلیدواژه‌ها: مراحل انتقال، دوره آمادگی

بی‌شک انتقال از مهد کودک به پیش‌دبستانی در آینده تحصیلی کودکان تأثیر شگرفی دارد اما اغلب خانواده‌ها و حتی اولیای آموزشی از اهمیت آن بی‌اطلاع‌اند. انتقال مرحله‌ای است که خواسته‌ها، انتظارات و حمایت‌ها را برای

اشاره

مراحل انتقال^۱ در زندگی کودکان دارای ابعاد گوناگونی است و در همه فعالیت‌های روزانه قابل تعریف است؛ از جمله انتقال بین مراکز رغبت و برنامه‌ها مانند زمان شن‌بازی به نقاشی و ... در نظام آموزشی کشور، قسمتی از آموزش‌های پیش از دبستان در مراکز پیش‌دبستانی خصوصی وابسته به مهد کودک‌ها و قسمتی نیز در مدارس ابتدایی انجام می‌گیرد. برخی از کودکان برای رفتن از مهد کودک به محیط مدرسه دچار مشکل روحی - روانی و علاوه بر آن مشکلات جسمانی می‌شوند. در اغلب مهد کودک‌ها برای جذب کودکانی که از خانه می‌آیند از راهکارهای تجربی مانند دادن تنقلات یا نشان دادن جاذبه‌های برانگیزنده مهد کودک استفاده می‌شود. برخی مراکز نیز پا را فراتر از رفتار کودک‌پسندانه می‌گذارند و کودک را

نمودار ۱. شبکه‌ای از ارتباطات که کودک در مرحله انتقال با آن‌ها مواجه می‌شود.

است، اما غیرممکن نیست؛ زیرا بعضی مجموعه‌های آموزشی وجود دارند که کودک را از سال‌های قبل از دبستان تا ورود به دانشگاه تحت پوشش قرار می‌دهند. پس، این نوع ارتباط بین قسمت‌های مختلف مجموعه برای انتقال کودک از یک قسمت به قسمت بالاتر است:

- همکاری بین اعضای مجموعه آموزشی از لحاظ ثبت‌نام و کلاس‌بندی کودکان تازه وارد به دوره پیش‌دبستانی؛
- برپایی جلسات آموزشی با حضور مربیان، کارکنان و مسئولان که تسهیلگر آشنایی و نشان‌دهنده اهمیت مرحله انتقال در مرکز پیش‌دبستانی است؛
- هماهنگی مربیان پیش‌دبستانی به‌منظور برنامه‌ریزی آموزشی برای کودکان با توجه به آموخته‌های قبلی و تجربه‌های یادگیری کودکان.

۴. ارتباط مرکز پیش‌دبستانی - اجتماع

هدف از این ارتباط، حمایت مستمر مرحله انتقال با استفاده از منابع اجتماعی است. این منابع شامل سازمان‌های اجتماعی - فرهنگی، مساجد و... است.

نگرانی‌های ورود به دوره پیش‌دبستانی با کودکان صحبت کنند.

۲. ارتباط خانواده - مرکز پیش‌دبستانی

هدف از این ارتباط جلب همکاری و مشارکت خانواده‌ها در طول دوره انتقال است. داشتن ارتباط قوی و کافی با والدین پیامدهای مثبت و طولانی مدتی برای کودکان دارد:

- ایجاد ارتباط با مربی پیش‌دبستانی همانند مربی مهد کودک لازم است. این آشنایی از یک سو به مربی

فرصت آشنایی با نحوه زندگی کودک را می‌دهد و از سوی دیگر، علاوه بر آشنا کردن خانواده‌ها با مربی، اطلاعات مفیدی درباره مقررات و شرایط مرکز پیش‌دبستانی در اختیارشان می‌گذارد؛
- همراه‌سازی خانواده‌ها در مرحله انتقال از طریق ارتباط با کمیته‌های اجتماعی، مشاوران و برنامه‌های فوق‌العاده در مرکز پیش‌دبستانی؛

- برپایی جلسات توجیهی برای آشنایی والدین با مسائل مرحله انتقال در طول دوره آموزش ابتدایی؛

- تهیه بروشورهای اطلاع‌رسانی برای والدین درباره چالش‌ها و مشکلات مرحله انتقال به پیش‌دبستانی؛

- در کشوری مانند ایران که تنوع قومیتی وجود دارد، مشکلات انتقال آسان نیست. در این میان، یکی از مهم‌ترین عوامل احترام به فرهنگ و گویش اقوام است که باید در برنامه‌های بهبود و آسان‌سازی انتقال کودکان از سوی مراکز پیش‌دبستانی مورد توجه خاص قرار گیرد.

۳. ارتباط مرکز پیش‌دبستانی - مدرسه

این ارتباط با توجه به نوع نظام آموزشی در کشور ایران قدری نادر

چارچوب همکاری میان مهد کودک و مراکز پیش‌دبستانی

همکاری و مشارکت در مرحله انتقال از مهد کودک به پیش‌دبستانی نشان می‌دهد که کودکان، خانواده‌ها، مدرسه، همسالان و جامعه از طریق پدیده انتقال به یکدیگر مرتبطند. در این مشارکت، نحوه ارتباط افرادی که در انتقال کودک به مراکز پیش‌دبستانی با یکدیگر در تعامل هستند، اهمیت دارد (نمودار ۱).

تصویر نشان می‌دهد که ارتباط مثبت و با کیفیت میان کودک، خانواده، مربیان، اجتماع و همسالان در زمان انتقال کودک به مراکز پیش‌دبستانی بسیار حائز اهمیت است.

ارتباطات تسهیل‌کننده انتقال

مربیان مهد کودک‌ها و مراکز پیش‌دبستانی از جمله عناصر مهم در پدیده انتقال به حساب می‌آیند. پس، لازم است ارتباطاتی را که به کودکان در این مرحله کمک می‌کند، بشناسند:

۱. ارتباط کودک - مرکز پیش‌دبستانی

در این نوع ارتباط دو هدف وجود دارد: اول، ایجاد آشنایی کودک با مجموعه پیش‌دبستانی است مانند کلاس‌ها، محیط و مربیان جدید؛ دوم، آشنایی مربیان با تک‌تک کودکان. در این مورد پیشنهادی ارائه می‌شود که عبارت‌اند از:

- ایجاد ارتباط میان مربیان مهد کودک و پیش‌دبستانی که به کودکان حس آشنایی با مربیان بعدی را می‌دهد؛

- برپایی اردوهای علمی - تفریحی و فعالیت‌های سرگرمی در محیط پیش‌دبستانی باعث آشنایی کودکان با محیط جدید می‌شود؛

- برای آشنایی کودکان با محیط پیش‌دبستانی، بهتر است برای آنان داستان‌هایی درباره ورود به پیش‌دبستان یا با مضامین مشابه خوانده شود؛

- مربیان می‌توانند درباره نگرش و

این سازمان‌ها نقش بسزایی در انتقال دارند؛ به‌ویژه زمانی که خانواده‌ها با مسائل آموزشی و محیط‌های آموزشی چندان آشنا نیستند. مراکز پیش‌دبستانی می‌توانند با جلب حمایت این سازمان‌ها به خانواده در انتقال آسان و راحت ورود کودکان به محیط جدید آموزشی کمک کنند:

- مراکز و سازمان‌های اجتماعی می‌توانند در اطلاع‌رسانی و تهیهٔ بروشور برای آگاه‌سازی والدین به همراه نهادهای حمایت خانواده به‌طور مؤثری کمک کنند؛

- برای کمک به آگاهی والدینی که اطلاع کمی از مراکز آموزشی دارند، می‌توان در این مراکز همایش‌های اطلاع‌رسانی برگزار کرد؛

- امروزه به‌دلیل رشد فناوری به راحتی می‌توان از طریق شبکه‌های اجتماعی و کانال‌های آموزشی تلفن همراه، مراکز پیش‌دبستانی را معرفی کرد و دربارهٔ اهمیت انتقال به‌گفت‌وگو پرداخت.

پژوهش‌ها نشان داده است کودکانی که در دورهٔ ابتدایی پیشرفت تحصیلی بهتری دارند از خانواده‌هایی هستند که در امور آموزشی کودکان خود با مراکز آموزشی همکاری و همراهی دارند.

چند پیشنهاد

- برپایی مراسم خوشامدگویی به کودکان و والدین در مراکز پیش‌دبستانی - برخورد منعطف و صبورانهٔ معلمان پیش‌دبستانی برای کمک به کودکان در آشنایی با محیط آموزشی جدید و کاهش اضطراب و نگرانی آن‌ها - به‌طور یقین، کودکان در محیط آموزشی جدید احساس غریبی دارند؛

آموزشی زیادی وجود دارد.

لازم است بدانیم که مؤثرترین و کارآمدترین فعالیت‌های انتقال از قبل از دبستان آغاز می‌شود. فعالیت‌های مدبرانه و فکورانه‌ای که می‌تواند تهدیدها را برای کودکان به فرصت‌ها تبدیل کند، بنابراین، مراکزی که فعالیت‌هایی را برای تسهیل مرحلهٔ انتقال انجام می‌دهند، دانش‌آموزان موفق‌تر و سالم‌تری برای نظام آموزشی و فردای کشور تربیت می‌کنند.

پی‌نوشت‌ها

1. Transition
2. Readiness

منابع

1. www.vanderbilt.edu
2. Howard Adelman and Linda Taylor. (Revised 2015). Transitions: Turning Risks into Opportunities for Student Support. School Mental Health Project, Dept. of Psychology, UCLA.
3. Kagan, S. L., & Tarrant, K. (2010). Transitions for young children. Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing Co., Inc.
4. Margaret Caspe, M. Elena Lopez, and Chhatwan Chhatrabhuti. (2015). Four Important Things to Know About the Transition to School. Harvard Family Research Project.
5. Margetts, K (2007) Understanding and supporting children: shaping transition practices. In Dunlop, A and Fabian, H (Ed) Informing transitions in the Early Years. Berkshire.

پس، در مواقع ناهار و تغذیه و حتی استفاده از توالت به آنان کمک کنید. بدین منظور می‌توانید قدری خلاقیت به خرج دهید و برای آشنایی کودکان با محیط جدید، از علائم راهنمایی با شخصیت‌هایی که برای کودکان آشنا هستند استفاده کنید. برای مثال، مسیر ناهارخوری را با عروسک‌های کاغذی به کودکان نشان دهید.

- ایجاد درگاه‌ها و پل ارتباطی برای یادگیری و آموزش مستمر بین خانه و مرکز پیش‌دبستانی

- تهیهٔ کتاب‌ها و بروشورهای عکس‌دار برای کودکان از محیط و مراکز آموزشی یا تهیهٔ جورچین (پازل) و از قسمت‌های مختلف مرکز پیش‌دبستانی برای آشنایی بیشتر کودکان

- برپایی نمایش‌های کودکان با هدف آسیب‌شناسی گذر آسان از مرحلهٔ انتقال برای کودکان و والدین در مراکز آموزش پیش‌دبستانی

- توانمندی‌های فردی کودکان را در نظر بگیرید؛ زیرا بین کودکانی که از مهدکودک به پیش‌دبستان می‌آیند و کودکانی که از خانه وارد پیش‌دبستان می‌شوند، تفاوت‌های فردی، اجتماعی و